

ፕራዚዳንት ከነበሩት ዶ/ር አክሊሉ ሀብቱ ጋር የነበረን የትውልድ ወግ አጭር ዳሰሳ

የመድረክ መሪ: ጋሽ አያሌው ምትኩ

ፀሀፊ: ሳራ አህመድ

ቦታ: ጁፒተር ዓለም አቀፍ ሆቴል (ቦሌ ቅርንጫፍ)

ዶ/ር አክሊሉ ሀብቱ - አንድ ብለው ፊደል በመቁጠር ትምህርት የጀመሩት በአራት አመታቸው በአራተኛው ወርና አራተኛው ቀን ነበር፤ ይህን ቀን ለምን ለፊደል እንደተመረጠ ባያውቁም በሀገሩ ልማድ መሰረት “ትምህርት እንዲገባው ነው ይባላል” ሲሉ ይገልጻሉ የትውልድ ወጋቸንን ስንጀምር። የቤተ-ክህነት ትምህርትን ከፊደል ገበታ አንስተው አስከፊ ድቁና ድረስ የገፋ ሲሆን “ሙሉ ዲያቆን ሆኜ ሳይሆን እንዲያው ላገልግሎት ሰው ሲታጣ በድቁናውም አገልግያለሁ” ይላሉ የዛሬው የዘጠና ዓመት የእድሜ ባለጸጋ ዶ/ር።

የዘመናዊ ትምህርትን የጀመሩት በቢሾፍቱ ነበረ። ጣሊያን ኢትዮጵያን ሲወርር በፈፀመው የተማሪ ዜጎችን አድኖ የመገደል ወንጀል የተነሳ ከነፃነት በኋላ በሀገሪቱ የሚገኙ የተማሪ ኢትዮጵያውያን በቁጥር ጥቂት ነበሩ፤ እነሱም ለከፍተኛ ሹመት ይታጩ ስለነበር በበቂ የተማሪ መምህራን ማግኘት አስቸጋሪ ነበር። በዚህም የተነሳ የኔታ ኪራቤል የተባሉት መምህር ዘንድ ዘመናዊ ትምህርትን ሲጀምሩ ABCD ብለው የቆጠሩት በፈረንሳይኛ ቋንቋ ነበር። አባታቸው አቶ ሀብቱ በጦርነቱ ወቅት የውስጥ አርበኛ ስለነበሩ ከነፃነት በኋላ ወደ አዲስ አበባ ተጠርተው በሹመት ስራ ጀመሩ። ቤተሰባቸውን ይዘው በመምጣታቸው ዶ/ር አክሊሉም የአርበኛ ልጆቹ እንዲማሩበት ታስቦ ወደ ተሰራው አዳሪ ት/ቤት (የዛሬው ሊሴ ገብረማሪያም) ገቡ።

ጥቂት ቆይተውም በገደባቸው በካሳ አነሳሽነት ወደ አርበኞችን ለቀው ወደ ተፈሪ መኮንን ት/ቤት አቀኑ። በወቅቱም ተፈሪ መኮንን ት/ቤት አንደኛ እና ሁለተኛ ተብሎ የተከፋፈለ ሲሆን- ትንንሽ ህጻናት አንደኛው ዘንድ ከፍ ከፍ ያሉት ደግሞ ሁለተኛው ጋር ነበር የሚገቡት። ዶ/ርም ያኔ በእድሜ ከፍ ያሉ ስለነበሩ የኋለኞቹ ዘንድ ተቀላቅለው የአንደኛና የሁለተኛ ትምህርታቸውን ጨርሰው የ12ኛ ክፍል ማትራኩሌሽን ተፈተኑ።

ከአመት አመት -በሃዲት- የ12ኛ ክፍልን የሚያልፉ ተማሪዎች ቁጥር እየጨመረ በመምጣቱ መንግስትም ሁሉን ወደ ውጭ ልኮ ለማስተማር እያዳገተው መጣ። በኋላም ችግሩን ለመፍታት “ለምን እዚሁ የራሳችን ትምህርት ተቋም፤ ኮሌጅ አንከፍትም?” ተባለና- የዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ተቋቁሞ ዶ/ር አክሊሉም ከመጀመሪያዎቹ የኮሌጁ ተማሪዎች አንዱ ሆኑ። ከዛም በመቀጠል ለከፍተኛ ትምህርት ወደ ካናዳ ተልከው ማስተራጎ፤ በአሃድ ስቴት ዩኒቨርሲቲ የዶክተራት ትምህርታቸውን አጠናቀቁ። በተመረቁም በ3ኛው ቀን “ወደ ሀገራችን እንመለስ” ብለው አሜሪካን ሀገር ለሚገኘው የኢትዮጵያ ኤምባሲ የትምህርት አታሼ ላኩና ወደ ሀገር ቤት ተመለሱ።

ኢትዮጵያ እንደተመለሱም ስራ የጀመሩት በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ በአስተማሪነት ነበር። ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅን አስከለቀቁበት የአብዮት ዘመን ድረስ በተለያዩ ሃላፊነት ቦታዎች ላይ ሰርተዋል ከእነዚህም የአርት ትምህርት ቤትና የትምህርት ዲገን፤ የአካዳሚክ ምክትል ፕራዚዳንት፤ የዩኒቨርሲቲ ፕራዚዳንት ይጠቀሳሉ። ዶ/ር አክሊሉ በአለም አቀፍ ደረጃም የአለም ባንክ፤ የፋይናንስና የኢሴፍ በመያቸው ያገለገሉ ሲሆን በዩኒሴፍ ቆይታቸው የተለያዩ ሀገሮችን የትምህርት ስርዓት ለማየት እንዳስቻላቸው ገልፀዋል። በዩኒቨርሲቲ ፕራዚዳንትነታቸው ስለነበረው የተማሪዎች እንቅስቃሴነሰ ተማሪዎች የሚያነሱትን ጥያቄ ለመረዳት ቢሞክሩም የተማሪዎቹ ሁኔታና ይደረገው የነበሩት ተደጋጋሚ የሰልፍና ትምህርት ማቋረጥ ግን ከልክ ያለፈ ነበር ይላሉ።

ከተሳታፊዎች የተነሱ ጥያቄዎች

- የሀገር በቀል ትምህርት አለማደግና አለማስፋፋት ንጉሱን እንዴት ሳያሰባቸውና ሳይሰሩበት ቀሩ?
- ከውጭ የመጣውን ዘመናዊ ትምህርት ለምን አኛን አኛን እንዲሸት አላደረጋቸውትም?
- አሁን ያለውን የትምህርት ስርዓታችንን በምን መንገድ ማሻሻል እንችላለን?
- በአደ ማርያም (ላብ ስኩል) በመግባት መምህራን ለመሆን የሚመለመሉ ተማሪዎችን አመራረጥ ዘዴና የስራ ውጤቱንስ እንዴት ያዩታል?
- አጼ ኃይለስላሴን እንዴት ይገልጻቸዋል?
- የተማሪዎች እንቅስቃሴ ጥያቄን እንዴት እናንተ መምህራንና ሃላፊዎች ሳትተባበሩት ቀራቸው?

የዶ/ር አክሊሉ ምላሾቹም
ስለ ቀድሞ ታሪክ ማብራሪያ

ዘመናዊ ትምህርትን ለማምጣት ስንሞክር በወቅቱ የውጭ እርዳታ ሰጪዎች ሊሰጡን የፈለጉት የነበረው ትምህርት በሀይማኖትና በታሪክ እንጂ በቴክኖሎጂ ዘርፍ ለማሳወቅ ብዙም ፍቃደኛ አልነበረም። በሀገራችን ያኔም በቴክኖሎጂ ዘርፍ ያወቀና የበቃ መምህር ባለመኖሩ የውጪዎቹን የትምህርት ስርዓት በመቀበል መማር የነበረው ብቸኛ አማራጭ ነበር። የተቀረጹትንም ልጆቻችንን ወደ ውጪ ሀገር ትምህርቱን እንዲቀስሙ ልክን አሰተምረናቸው ሲመለሱ እውቀታቸው “እኛን እኛን ያልሸተተው” ቀድሞም የራሳችንን ትምህርት አሰናድተን ባለማቅረባችንና ባለማሳወቃችን ነው።

ንጉሱ ቀዳማዊ ኃይለ ስላሴ ለትምህርት የነበራቸው ትኩረት ከፍ ያለ ነበር። የገነተ ልዑል ቤተ-መንግስትን ለዩኒቨርሲቲ መስጠታቸው፣ የትምህርት ሚኒስቴር ሆነው ማገልገላቸው፣ የዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ቻንስለር በመሆን የዩኒቨርሲቲ ቦርድን ማቋቋማቸው፣ በተዋረድ የትምህርት ቦርድም በየክፍለ ሀገሩ ተቋቁሞ በየጊዜው የሚፈጠሩ ክፍተቶችን እንዲታረም ማድረጋቸውን ስናይ የንጉሱ ለትምህርት እድገት የነበራቸውን ትጋት ለመረዳት ይቻላል። ዶ/ር አክሊሉ የበዕደ ማርያምን ትምህርት ቤት ከመሰረቱት የዩኒቨርሲቲ መምህራን መሀል አንደኛው ሲሆኑ፡- አለማውም ከመላው የሀገሪቱ ክፍለ ሀገራት ተማሪዎች 11ኛ ክፍል ሳሉ በትምህርታቸው የላቁትን በመመልመል የአንድ አመት ልዩ ትምህርት መስጠትና በኋላም በዩኒቨርሲቲው የመምህርነት ትምህርት ክፍል እንዲገቡና እንዲማሩ ማድረግ ነበር። በዚህም በወቅቱ የነበረውን የመምህራንን አጥረት በቁጥርም ሆነ በጥራት ለማሻሻል ተችሎ እንደነበር ይገልጻል ዶ/ር ።

ስለ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች አገልግሎት በመባል የተቋቋመው፡- የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎቹ የተማሩትን የዘመናዊው ትምህርት ከሀገራቸው ችግር ጋር ማዛመድ እንዲችሉ 3ኛ ዓመት ሲደርሱ ወደ ማህበረሰቡ በመቀላቀል እና ችግሩን በተግባር እንዲረዱ ለማድረግ የተቋቋመ እንቅስቃሴ ነበር። ተማሪዎቹ አገልግሎት በመስጠት ላይ ሳሉም በመምህራኖቻቸውና ፋኩሊቲ ሃላፊዎች በተደጋጋሚ ይጎበኙ ነበር። ተማሪዎቹ የነበራቸውን የአገልግሎት ሁኔታ፣ ያጋጠማቸውን ችግሮችና ያገኙትን ትምህርት በፅሁፍ እንዲቀመጥ ሆኖ ለሌሎች መማሪያ እንዲሆን አለመደረጉ ዶ/ር አክሊሉን ከሚያስቆጫቸው በገር አንዱ ነው።

የመፍትሄ ሃሳቦች

- የትምህርት ስርዓቱ ደዘት ከመጀመሪያው በብቁ ባለሙያዎች ቢቀረፅና ቢሰናዳ፤
- የትምህርት ስርዓቱን የሚገመገም ቡድን ማቋቋምና ያሉብንን ችግሮች በየጊዜው በማየት ማሻሻል።
- የትምህርትም ሆነ ሌሎች የአስተዳደር ስርዓቶች በተማሪ ሰው እንዲፈጸም ቢደረግ
- የአሁኑ የትምህርት ስርዓታችን ላይ የግዕዝ ትምህርት ከመሰረቱ ቢሰጥ፤
- የታሪክ ትምህርት በሀገሪቱ ዩኒቨርሲቲዎች ሁሉ በባለሙያዎች እንዲሰጥ ቢደረግ፤ ትምህርቱን የሚሰጡ ባለሙያዎችም በበቂ ሁኔታ የሰለጠኑ መሆኑንም ማረጋገጥ፤ የሚሉት ዋና ዋና ምክረ ሃሳቦች በዶ/ር አክሊሉ የተነሱ ሲሆን በወጋችን መቋጫም ዶ/ር “የሀገራችንን ችግር ለመፍታት መጀመሪያ ሀገራችን ኢትዮጵያን በደንብ ማወቅ ያስፈልጋል” ሲሉ አሳስበዋል ።